

Täysistunto

Perjantai 13.3.2026 klo 13.00—13.29

5. Lakialoite laiksi oppilas- ja opiskelijahuoltolain 21 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 2/2026 vp Jaana Strandman ps ym.

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan. — Keskustelu. Edustaja Strandman, olkaa hyvä.

Keskustelu

13.15 **Jaana Strandman ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensiksikin haluan kiittää aloitteen allekirjoittajia, edustajia Rydman, Rintamäki, Niemi, Rasinkangas, Reijonen ja Laiho. Tekemäni lakialoite vahvistaa opiskeluhuollon ammattilaisten oikeuden saada opetuksen järjestäjältä ne tiedot, joita he tarvitsevat opiskelijan tuen arvioimiseksi, tilanteen seuraamiseksi, tukitoimien toteuttamiseksi ja yhteistyön vahvistamiseksi. Soteuudistuksessa opiskeluhuollon palvelut siirrettiin hyvinvointialueille, mutta tiedon luovutusta koskevaa lainsäädäntöä ei päivitetty vastaamaan uutta hallintorakennetta. Tämän seurauksena tiedonkulku perustuu erillisiin pyyntöihin, suostumuksiin ja alueittain vaihteleviin tulkintoihin, mikä heikentää tuen oikea-aikaisuutta ja luo eroja opiskelijoiden asemaan. Käytännön arjessa tämä näkyy siinä, että psykologit eivät monilla alueilla pääse tarkastelemaan pedagogisia asiakirjoja, vaikka ovat osallistuneet niiden laadintaan. Monin paikoin ei ole myöskään mahdollisuutta seurata poissaoloja tai viestiä opettajien ja huoltajien kanssa samoilla kanavilla kuin muu koulun henkilöstö. Tämä hidastaa tuen käynnistymistä, vaikeuttaa kokonais kuvan muodostumista ja heikentää huoltajayhteistyötä.

Arvoisa puhemies! Koulutuksen järjestäjän ja hyvinvointialueen yhteistyö muodostaa opiskeluhuollon yhteisöllisen perustan. Opetushallituksen selvityksessä todettiin, että oppilaitoskohtaisissa opiskeluhoitotyöryhmissä käsitellään edelleen yksittäisten opiskelijoiden asioita, jotka on tarkoitus käsitellä monialaisissa asiantuntijaryhmissä. Tämä kertoo rakenteellisista epäselvyyksistä. Tietoa tarvitaan, mutta sitä haetaan välineillä, jotka eivät sovi nykyiseen sääntelyyn. Samalla ammatillaiset kuormittuvat menettelyistä, jotka eivät palvele opiskelijan etua.

Tilannetta monimutkaistaa ennalta ehkäisevän ja yhteisöllisen työn kirjaaminen. Lainsäädännön näkökulmasta jokainen oppilas, jonka asioissa psykologi on mukana, tulkitaan potilaaksi, ja tästä avataan potilaskertomus. Terveystietojen tietojärjestelmät ja ohjelmat on rakennettu yksilökohtaisia potilastietoja varten, eivätkä ne huomioi esimerkiksi luokkien ristiriitojen selvittämistä, ryhmien hyvinvoinnin tukemista tai opettajan konsultaatiota ilman oppilaan tapaamista. Ilman selkeitä ohjeita ennalta ehkäisevä työ jää näky-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2026 vp

mättömäksi, vaikka juuri sen vaikuttavuus näkyy poissaolojen vähenemisenä, oppimisen sujuvoitumisena ja varhaisena tukena ennen yksilökohtaisia toimia.

Arvoisa puhemies! Lähipalveluperiaatteen vahvistaminen on tässä keskeistä. Kun opiskeluhuollon ammattilaiset työskentelevät oppilaitoksen arjessa, yhteys opetukseen, oppilaan kokonaistilanteeseen ja huoltajiin on välitön. Tällä hetkellä tämä toteutuu vasta osassa oppilaitoksia, mikä lisää alueellista vaihtelua. Selkeä tiedonsaantioikeus tukee myös teknisiä ratkaisuja, kuten katseluyhteyksiä, joilla varmistetaan, että ammattilaiset näkevät välttämättömät tiedot tietoturvaselvästi. Järjestämisvastuun palauttamista kunnille on esitetty mahdollisena ratkaisuna, mutta tämä ei poista tiedonsaannin haasteita, koska psykologien ja kuraattorien työ perustuu sotelainsäädäntöön organisaatorakenteista riippumatta. Siksi ratkaisu on tehtävä lainsäädäntöön. Opiskeluhuollon ammattilaisten tiedonsaantioikeuden tulee olla selkeä, yhdenmukainen ja opiskelijan oikeuksia turvaava koko maassamme. Samalla on annettava valtakunnalliset ohjeet ennalta ehkäisevän ja yhteisöllisen työn kirjaamisesta, jotta työ näkyy, on arvioitavissa ja siirtyy tarvittaessa oikeille toimijoille oikea-aikaisesti.

Arvoisa puhemies! Tällä lakialoitteella vahvistamme opiskeluhuollon jatkuvuutta, parannamme tiedonkulkua ja varmistamme, että jokainen lapsi ja nuori saa tarvitsemansa tuen oikeassa hetkessä. Tällä lakialoitteella on myös merkittävä turvallisuusrooli.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

13.20 Juha Hänninen kok: Arvoisa puhemies! Turvallinen nuoruus ei synny itsestään. Se syntyy siitä, että lapset ja nuoret tulevat nähdyksi ajoissa, ja siitä, että heidän ympärillään olevilla ammattilaisilla on mahdollisuus toimia nopeasti silloin, kun huoli herää. Tämä lakialoite nostaa esiin yhden suomalaisen oppilashuollon kipupisteen, tiedonkulun hitauden ja sen aiheuttamat riskit lapsen hyvinvoinnille. Hyvinvointialueiden myötä sekä koulut että opiskeluhoitopalvelut ovat raportoineet merkittävistä viiveistä siinä, miten välttämättömiä tietoja voidaan siirtää toimijoiden välillä. Aloitteessa todetaan selvästi, että tiedonsiirron käytännöt vaihtelevat alueittain, mikä asettaa oppilaat eriarvoiseen asemaan. Näin ei voi jatkua. Turvallisen nuoruuden näkökulmasta tämä on ongelma, johon meillä on velvollisuus tarttua.

Arvoisa puhemies! Jokaisella lapsella ja nuorella on oikeus kasvaa turvassa. Nuorten turvallisuus ei ole vain fyysistä turvallisuutta. Se on myös arjen ennakoitavuutta ja jatkuvuutta ja oikea-aikaista apua. Kun koulun ja opiskeluhuollon tiedonkulku takkuu, syntyy katveita, joissa ongelmat kasvavat ennen kuin kukaan huomaa. Nykyisessä tilanteessa nuorten auttajat asetetaan eriarvoiseen asemaan, kun koulukuraattorit saavat välttämättömiä tietoja ilman erillistä lupaa, mutta koulupsykologit ja kouluterveydenhuolto eivät. He tarvitsevat suostumuksen, mikä voi viivästyttää työn aloittamista kriittisellä hetkellä. Juuri ne nuoret, joiden tuki katoaa tiedonsiirron viiveisiin, ovat usein kaikkein haavoittuvimpia. Meidän on kysyttävä, kenen etua palvelee järjestelmä, jossa ammattilainen ei saa tietoa oppilaan poissaoloista, tuen tarpeesta tai akuuteista muutoksista ajoissa — ei oppilaan, ei perheen, ei oppilaitoksen eikä yhteiskunnan. [Eduskunnasta: Ei kenenkään muunkaan!] Lakialoite esittää, että opiskeluhuollon sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisille annetaan salassapitosäännösten estämättä oikeus saada välttämättömät tiedot opiskelijan tilanteen seuraamiseksi ja tuen järjestämiseksi. Tämä on tarkkarajainen ja tarkoituksenmukainen muutos, joka tukee sekä nuorten turvallisuutta että palveluiden sujuvuutta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2026 vp

Arvoisa puhemies! Turvallinen nuoruus rakentuu siitä, ettei yksikään nuori putoa tuen ulkopuolelle. Se rakentuu paitsi siitä, että aikuiset nuoren ympärillä voivat tehdä työnsä ilman tarpeettomia esteitä, myös siitä, että me lainsäätäjinä tunnistamme järjestelmien puutteet ja korjaamme ne ajoissa. Tahdon kiittää tämän lakialoitteen alullepanijaa ja laatijaa, edustaja Strandmania ja kaikkia allekirjoittaneita. Kiitos. Se on askel siihen suuntaan, että tieto liikkuu, vastuu toteutuu ja apu ehtii perille silloin, kun nuori sitä tarvitsee. Siksi se on tärkeä turvallisen nuoruuden näkökulmasta. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pian alkavan suuren valiokunnan kokouksen vuoksi joudumme puoleen mennessä lopettamaan tämän täysistunnon, ja siksi kysyn edustaja Kempiltä, onko aiheenanne pitää lyhyempi puheenvuoro paikalta vai pidempi puheenvuoro täältä edestä. [Hilkka Kemppi: Paikalta!] — Olkaa hyvä.

13.25 **Hilkka Kemppi kesk:** Lämmin kiitos, arvoisa puhemies! Yritän pitää puheenvuoroni erittäin lyhyenä, jos joku muukin vielä ehtisi puhumaan tärkeästä aiheesta. — Edustaja Strandmanille lämmin kiitos aiheen esille nostamisesta. On erittäin ajankohtaista ja tärkeää, että tästä oppilashuollosta ja ylipäätään lasten tuen tarpeesta käydään keskustelua. Tiedonsaannissa on totta totisesti kehittämistä, ja mikäli se on lainsäädännöllisesti ratkaistavissa, niin tuen tällaisia muutoksia ilman muuta. Oma kokemukseni kuitenkin yläasteen opettajana on pitkälle ollut se, että kyse on paljon myös siitä käytännön työstä, miten toimintakulttuurissa mahdollistetaan tiedonsaanti. Lakihan ei kiellä millään tavalla esimerkiksi sellaista keskustelua pöydän ympärillä, jossa kaikki ammattilaiset ovat yhtä aikaa ja yhtä aikaa jaetaan tietoa lapsen tilanteesta ja käydään keskustelua sen kehittämiseksi, ja kannustan kouluyhteisöjä kehittämään näitä oppilas- ja opiskelijahuoltotapaamisia siihen suuntaan, että tieto liikkuisi ja tällaisia esteitä ei olisi.

Sitten mitä tulee tähän hallinnolliseen uudistukseen eli hyväntoimintialueiden perustamiseen ja siihen, että kuraattorit ja psykologit siirtyvät hyvinvointialueiden palvelukseen, niin olin itse sitä vastaan aluksi ja ajattelin, että se ei ollut järkevä siirto. Nyt kun se siirto on tehty, ajattelen, että näiden ammattilaisten työn järjestämisen kannalta on järkevää, että emme jatkuvalla siirrolla siirrä heidän työnantajaansa ja työsuhteitansa. On kehitettävissä nykymallissa niin, että kuraattorit ja psykologit ovat saatavissa jokaisessa koulussa ja aina lasten ja nuorten läheltä, ja tähän suuntaan sitä pitäisi kehittää, toki lähipalvelua laajasti kunnioittaen.

Sitten korostan vain lopuksi, että tätä yhteisöllistäkin oppilas- ja opiskeluhuoltoa todella tarvitaan. Nimittäin tämä ennalta ehkäisevä työ, ryhmäytyminen ja erityistarpeiden havaitseminen lähtee pitkälti siitä arjesta. Lapsi on aina osana yhteisöä ja osana kaveriporukkaa, ja silloin kun häntä pystytään tukemaan siinä ympäristössä, tilanne on kaikkein paras. Toivon hallitukselta, että tarkastelette vielä tilannetta. Nimittäin kuulin, että näiden uusien muutosten seurauksena esimerkiksi pienryhmiä kotiseudullani on lakkautettu, eli on tulkittu niin, että pienryhmiä ei voi olla, koska laki määrittelee niin, että tietty määrä tämmöisiä lapsia ja nuoria, joilla on tarpeita paljon, voi olla samassa ryhmässä, ja sitten pienryhmiä on lakkautettu. Ajattelen, että pienryhmät ovat kuitenkin tosi hyvä tapa järjestää opetusta sellaisissa tilanteissa, joissa tarpeita on.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen ehtii hyvin lyhyesti vielä puhua. Olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2026 vp

13.28 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa puhemies! Pidän edustaja Strandmanin aloitetta erittäin tervetulleena. Ei tässä riitä hyvä tahto, vaan kyllä tässä lainsäädännön rajoitteista on kyse. Ei tietenkään opettajanhuoneen pöydän ympärillä voida käydä keskusteluja sellaisista asioista sellaisten henkilöiden kesken, jos jollain ei ole oikeutta niitä tietoja saada. Eli se on laitonta tällä hetkellä, ja sen takia lainsäädäntöä pitää päivittää tältä osin. Eli vaikka hyvää tahtoa opettajanhuoneessa olisi käydä tällaista keskustelua, niin se ei onnistu. Meillä on selkeä raja-aita tällä hetkellä, jopa niin, että opettajanhuoneisiin ei kaikkialla edes voi laskea muita kuin heitä, joilla on sen lainsäädännön suomat oikeudet saada tieto. Tämä on ihan oleellinen osa tässä.

Opiskeluhoito, psykologi- ja kuraattoripalvelut ja kouluterveydenhoito, on tärkeä osa tässä tiedonsiirron ja salassapidon kokonaisuudessa, ja toivon, että kun nyt sotea lähdetään korjaamaan, myös tätä järjestämisvastuukysymystä tarkasteltaisiin, niin tämän osalta kuin esimerkiksi palo- ja pelastustoimen valtiollistamisenkin osalta.

Keskustelu ja asian käsittely keskeytettiin.